

Kırmî-zâde Mehmed Neş'et Efendi Tarafından
Sultan İkinci Abdülhamîd Han'a Takdim Edilen
Jurnallerin Tahkîk Raporları

Kırımî-zâde Mehmed Neş'et Efendi Tarafından
Sultan İkinci Abdülhamîd Han'a Takdim Edilen
Jurnallerin Tahkîk Raporları

Yayına Hazırlayanlar:

Dr. Raşit Gündoğdu
Kemal Erkan
Ahmet Temiz

ÇAMLICA
Basım Yayın

İstanbul 2006

İÇİNDEKİLER

Takdim	7
Sultan İkinci Abdülhamîd Han'a Takdim Edilen Jurnaller Hakkında Düzenlenen Tahkîk Raporları	11
Kırımî-zâde'nin Jurnal Tahkîk Raporları Defteri	12
Defterin Muhtevası	14
Tahkîk Raporları Listesi	17
Jurnal Tahkîk Raporları (Metin Kısmı)	65
Jurnal Tahkîk Raporları (İndeks)	289
Jurnal Tahkîk Raporları (Tıpkıbasım)	305

TAKDİM

Târihi, insanlık târihi kadar eski olan istihbarat, devletlerin gerek içte ve gerek dışta varlıklarını muhâfaza edebilmelerinin temel unsurlarından biri olmuştur. Geleceği görebilmek, muhtemel meseleler hakkında önceden bilgi sâhibi olabilmek, hâdiselerin gerçek sebeplerine ulaşabilmek, ancak sıhhatli istihbaratla mümkün olabilir. Osmanlı Devleti de kuruluşundan yıkılışına kadar istihbarata çok büyük ehemmiyet vermiştir.

Osmanlı Devleti'nin en hassas olduğu yıllar olarak Sultan İkinci Abdülhamîd Hân'ın saltanat zamânını gösterebiliriz. İçte ve dışta tatbik ettiği ince siyâset sâyesinde Abdülhamîd Han, tahtta bulunduğu müddet içinde devleti sapasağlam ayak tutmayı başarmıştı. Hal' edilmesinin ardından aşağı-yukarı 10 yıl sonra koca devletin tarih sahnesinden çekildiğini görüyoruz. Sultân İkinci Abdülhamîd Hân'ın bu muvaffakiyetinin birçok sebepleri vardır. Bunlardan biri de istihbarat teşkilâtından çok mükemmel bir şekilde istifâde etmesidir.

Sultan, hâtîrâtında, "Yabancı devletler kendi emellerine hizmet edecek kimseleri vezir ve sadrazam mertebesine kadar çıkarabilmişlerse, devlet emniyet içinde olamazdı. Doğrudan doğruya şahsıma bağlı bir İstihbarat Teşkilâtı kurmaya, bu düşünce ile karar verdim. İşte düşmanlarımın Jurnalcilik dedikleri teşkilât budur." ifadeleri ile bu teşkilâta neden ihtiyaç duyduğunu belirtmiştir.

Sultan, hâtîrâlarının başka bir yerinde "Dünyânın hiçbir yerinde entrikanın, bizde olduğu kadar feci olabileceğini zannetmiyorum. Fakat kendine ehemmiyet payı çıkarmak isteyen gayretkeşlerin yazdığı mübâlağalı raporları diğerlerinden ayırmasını biliyorum." diyerek kendisine verilen jurnallerin doğruluğunu araştırıp ona göre hüküm verdiğini ifâde etmektedir.

Çamlıca Basım Yayın olarak neşre hazırladığımız bu eser, 1891-1893 yılları arasında pâdişâha verilen jurnallerin tahkik raporlarından oluşmaktadır. Mâbeyncilerden Lütfî Ağa'nın idâresi altında, saraya bağlı istihbarat tahkik elemanı olarak çalışan Kırımî-zâde Mehmed Neş'et Efendi tarafından düzenlenen bu raporlar 13 Temmuz 1891 - 11 Eylül 1893 târihleri arasını ihtivâ etmektedir. Ya-

VIII Sultan İkinci Abdülhamîd Han'a Takdim Edilen Journallerin Tahkik Raporları

ni bunlar sıradan jurnaller değil, pâdişâhın emri üzerine, jurnallerin doğruluğunu araştıran bir zâtın tuttuğu raporlardır.

Raporlar pek çok farklı mevzuları ihtivâ etmektedir. Misyonerlikten Ermeni meselesine, devlet adamlarının faaliyetlerinden İstanbul dışındaki halk ve organize grupların hareketlerine, eğitimden sağlığa, hânedân mensuplarından gizli teşekküllerin faaliyetlerine kadar hemen her mesele hakkında rapor mevcuttur.

Sultan İkinci Abdülhamîd devrine ve bilhassa ihtivâ ettiği yıllara ışık tutan bu eser, bugüne kadar hiç yayınlanmamış olup tarafımızdan neşrolunmaktadır. Eser hakkında kısa bir değerlendirme yapılmış, akabinde jurnal tahkik raporlarının transkribe metni verilmiştir. Arkasından da metnin tıpkıbasımı verilerek okuyucuların eserin orijinalini görmeleri ve şüphe ve tereddütlerinin giderilmesi hedeflenmiştir.

Çamlıca Basım Yayın
İstanbul 2006